

ETIČKI KODEKS SUDSKIH VJEŠTAKA

UVODNI DIO

Član 1

Etički kodeks sudskih vještaka (u daljem tekstu: Kodeks) propisuje načela i pravila profesionalno-etičkog ponašanja vještaka, s ciljem besprekornog obavljanja vještačenja i očuvanja i unaprijeđenja dostojanstva sudskih vještaka i ugleda ove službe od javnog povjerenja.

Ovaj Kodeks, namijenjen svim sudskim vještacima, se donosi u uvjerenju da:

- se vještaci u obavljanju svog posla moraju pridržavati striktnih standarda profesionalnog postupanja i ponašanja;
- vještaci moraju uvijek biti svjesni svojih obaveza i odgovornosti
- služi jačanju povjerenja stranaka, pravosudnih i drugih organa i javnosti u djelatnost koju vještaci obavljaju
- povećava efikasnost rada i podiže kvalitet vještačenja
- jača ugled sudskih vještaka i unaprijeđuje njihovu međusobnu saradnju
- unaprijeđuje saradnju sa sudovima i strankama, tužilaštvima i drugim institucijama

Član 2

Postavljeni vještaci dužni su da se pridržavaju ovog Kodeksa.

Svaki sudski vještak će u svom radu uvažavajući osnovni duh i pravila ovog Kodeksa, potpuno samostalno, nezavisno, savjesno i nepristrasno cijeniti situaciju i po svojoj savjesti i najboljem znanju tačno i potpuno iznositi svoje nalaze i mišljenja.

Etički kodeks se tumači i primjenjuje tako da se na najbolji način ostvaruju ciljevi i štite njegove vrijednosti i obaveze propisane Zakonom o sudskim vještacima i drugim propisima koji se odnose na vještačenje.

Ako u Kodeksu ne postoji pravilo koje se na određeni slučaj može neposredno primeniti, Kodeks će se primijeniti u skladu sa smislom njegovih načela, standardima i najboljom praksom.

OSNOVNA NAČELA

Načelo zakonitosti i savjesnosti u postupanju

Član 3

Sudski vještak je dužan da vještačenje obavlja u skladu sa važećim propisima i pravilima struke, nauke ili vještine, dobrim običajima i načelom savjesnosti i poštenja.

Sudski vještak mora poznavati zakonske i podzakonske propise koje primjenjuje u svom radu, pravila struke i nauke iz koje vještači i pravila drugih srodnih naučnih disciplina.

Sudski vještak povjerena vještačenja obavlja savjesno i po svom najboljem znanju, tačno i potpuno iznosi svoje nalaze i mišljenja, daje potrebne procjene, sve utemeljeno na stvarnim činjenicama, prikupljenim i raspoloživim podacima u spisima predmeta, u skladu sa propisima, pravilima struke, nauke i vještine.

Savjesnost vještaka sastoji se u brižljivom, marljivom i odlučnom preduzimanju vještačenja, poštujući vremensko ograničenje naručioca vještačenja.

Sudski vještak odgovara za svoj rad u skladu sa zakonom.

Kompetencija

Član 4

Sudski vještak je dužan da svoju djelatnost obavlja profesionalno, stručno, savjesno i pošteno, u cilju obezbjeđivanja urednog i stručnog vještačenja. Svojim radom, znanjem i ponašanjem vještak mora opravdati i učvrstiti povjerenje sudova, drugih državnih organa i stranaka.

Sudski vještak neće prihvatiti nijedan zadatak za koji nema kvalifikacije, stručno ili adekvatno znanje. Sudski vještak preuzima samo one poslove za koje smatra da će ih obaviti na stručno besprekoran način.

Vještak mora vršiti odgovarajuću pripremu za preduzimanje pojedinih radnji vještačenja, poštujući standarde struke, i na zahtjev struke prezentovati i obrazložiti mišljenje, svoj rad.

Vještak je dužan da se stručno usavršava u skladu sa utvrđenim opštim i posebnim programom obuke, poštuje Pravilnik o kontinuiranoj edukaciji Udruženja, da prati savremena kretanja i trendove u razvoju svoje struke, propise, praksu i stručnu literaturu, da stalno obnavlja, usavršava i proširuje svoja znanja i vještine, da podiže nivo kvaliteta svojih vještina i usluga.

Načelo nezavisnosti i nepristrasnosti

Član 5

Sudski vještak je nezavisan i nepristrasan u svom radu.

Sudski vještak obavlja vještačenje nezavisno, u skladu sa svojim znanjem zasnovanim na nauci, struci i praksi, međunarodnim standardima i Kodeksu. On je dužan da mišljenje izvede nepristrasno, na osnovu datog zadatka, pažljivo razmotrenih zahtjeva svih strana, i na osnovu činjenica koje je kritički ocijenio, objektivno proučio, provjerio i utvrdio.

Sudski vještak je dužan da sačuva nezavisnost i nepristrasnost u pripremi i donošenju nalaza i mišljenja, kako u odnosu na naručioca tako i u odnosu prema strankama.

Sudski vještak ne smije biti u sukobu interesa, on mora da očuva utisak nezavisnosti i nepristrasnosti i dužan je da vodi računa o okolnostima i situacijama koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost, koje mogu izazvati razuman strah od pristrasnosti i da u takvim slučajevima postupa u skladu sa zakonom predviđenom procedurom za izuzeće vještaka. Vještak je dužan da se uzdrži od primanja naknada van odluke o troškovima vještačenja, koje može, posredno ili neposredno, uticati na njegovu objektivnost.

Sudski vještaci su dužni da odmah nakon prijema predmeta i rješenja – naredbe obavijeste klijenta i/ili sud, odnosno drugi organ, o eventualnom postojanju sukoba interesa.

Načelo povjerljivosti i dužnost čuvanja tajne

Član 6

Sudski vještak i njegovi saradnici u radu imaju dužnost čuvanja tajne.

Vještak je dužan da čuva kao tajnu sve podatke i saznanja do kojih je došao u vršenju poslova vještačenja, bilo da su ti podaci i saznanja iz sudskih spisa ili da su dobijeni od klijenata ili na drugi način.

Podaci i saznanja do kojih je došao u vršenju poslova vještačenja, vještak ne smije da saopšti medijima, niti bilo kojoj instituciji, fizičkom licu, organizaciji ili nekom drugom organu, osim naručiocu vještačenja.

Obaveza čuvanja tajne postoji i nakon prestanka ili odustanka od vještačenja.

Vještak se oslobađa dužnosti čuvanja tajne u slučajevima propisanim zakonom. Informacije, podatke i saznanja do kojih je došao prilikom vještačenja, vještak može saopštiti uz saglasnost klijenta, odnosno po nalogu nadležnog državnog organa, u skladu sa zakonom.

Dostojnost

Član 7

Sudski vještaci se u svim prilikama ponašaju profesionalno, učtivo i dostojanstveno.

Sudski vještak je dužan da svojim radom i ponašanjem čuva ugled svoje struke i da opravda povjerenje stranaka, pravosudnih i drugih organa, koje mu je ukazano povjerenim mu vještačenjem. Vještak je dužan da u vršenju poslova vještačenja i ponašanju čuva vlastiti ugled i ugled Udruženja sudskih vještaka, poštujući Kodeks profesionalnog ponašanja.

Poslovi vještačenja se vrše na način koji služi poštovanju Zakona i načela ekonomije pravde, javnom interesu i koji poštuje, učvršćuje i podiže povjerenje javnosti.

Od vještaka se traži da vrši svoju djelatnost sa integritetom, sa predanošću i marljivošću i da se uzdrži od bilo kakvog ponašanja koje je u suprotnosti sa dostojanstvom struke.

Zabranjeno je svako ponašanje koje diskredituje profesiju vještaka i/ili Udruženja sudskih vještaka.

ODNOS VJEŠTAKA PREMA SUDOVIMA I DRUGIM DRŽAVNIM ORGANIMA

Član 8

Vještak je dužan da se odazove pozivu suda, državnog tužilaštva ili drugog organa koji vodi postupak i da u određenom propisanom roku da svoj nalaz i mišljenje.

U slučaju kad postoje opravdani razlozi za izuzeće vještaka, sudski je vještak dužan na to upozoriti sud, odnosno naručioca vještačenja.

Sudski vještak je dužan da upozori sud da je u predmetu koji mu je povjeren, na zahtjev jedne od stranaka već ranije obavio vještačenje ili neku drugu radnju izvan postupka.

Član 9

Sudski vještak je dužan obaviti vještačenje u roku koji je odredio sud, a ukoliko ocijeni da neće moći održati zadati rok, mora obavijestiti sud sa obrazloženjem predloga novog roka u kojem može obaviti vještačenje.

Sudski vještak je dužan odazvati se pozivu na raspravu radi usmenog obrazloženja nalaza i mišljenja. U slučaju spriječenosti, vještak mora o tome obavijestiti sud bez odlaganja, odnosno odmah po prijemu informacije o spriječenosti.

Član 10

Tokom rada na vještačenju sudski vještak se mora držati postavljenih zadataka, pitanja i projektnih zadataka u vještačenju i dužan je da odgovori na postavljena pitanja za koja je obezbijedio potrebne informacije.

U slučaju da vještak tokom vještačenja uoči potrebu za širim proučavanjem, koje objektivno omogućuje ustanovljavanje relevantnih i/ili novih činjenica, predložiće sudu pismeno sa obrazloženjem proširenje – dopunu zadatka vještačenja.

Član 11

Nalaz i mišljenje sudskog vještaka sadrži tačan i potpun prikaz utvrđenih činjenica, primijenjenih metoda i rezultata istraživanja.

Sudski vještak je dužan da da potpun, jasan, razumljiv i tačan nalaz.

Sudski vještak je dužan da u mišljenju da jasan, cjelovit i jednoznačan odgovor na pitanja postavljena u zahtjevu za vještačenje. Nalaz sadrži obrazloženje i opis svih činjenica i primijenjenih metoda, a mišljenje treba da odgovora profesionalnim standardima u oblasti vještačenja, mora biti obrazloženo i argumentovano, sa navođenjem izvora podataka kojima se vještak služio.

ODNOS VJEŠTAKA PREMA STRANKAMA

Član 12

Sudski vještaci svoju djelatnost obavljaju nezavisno, objektivno i po najboljem znanju i savjesti i u svim prilikama zadržavaju profesionalan pristup u ophođenju sa strankama i uvijek se trude da pokažu profesionalnu uzdržanost.

Vještak treba da očuva utisak nezavisnosti i nepristrasnosti, da izbjegava kontakte sa strankama, članovima njihovih porodica i prijateljima, osim u slučajevima obezbjeđivanja i pribavljanja materijala i podataka potrebnih za vještačenje.

Ako sudski vještak ne može, iz objektivnih razloga ili drugih okolnosti, izvršiti postavljeni zadatak vještačenja, dužan je o tome blagovremeno obavijestiti stranku, odnosno sud ili drugi organ koji predstavlja stranku koja je angažovala vještaka.

Sudski vještak je dužan da reaguje na sva neprimjerena ponašanja upućenja njemu u toku sudskog postupka i da o tome obavijesti organe Udruženja.

Član 13

U radu vještaka je zabranjen svaki oblik diskriminacije, a naročito po osnovu: rase, boje kože, nacionalne pripadnosti, društvenog i etničkog porijekla, veze sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jezika, vjere ili uvjerenja, političkog ili drugog mišljenja, pola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, zdravstvenog stanja, invaliditeta, starosne dobi, imovnog stanja, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i po osnovu drugih ličnih svojstava.

ODNOS VJEŠTAKA PREMA UDRUŽENJU

Član 14

Vještak je dužan da čuva i podiže ugled, autonomiju i integritet Udruženja sudskih vještaka.

U odnosu prema Udruženju vještak je dužan:

- da blagovremeno izvršava konačne odluke njenih organa;
- da blagovremeno i u potpunosti ispunjava svoje materijalne i druge obaveze;
- da u službenom obraćanju iznosi istinite podatke;
- da dostavi tražene isprave i pruži tražena objašnjenja, osim ako bi time povrijedio obavezu čuvanja tajne;
- da bez opravdanog razloga ne odbija izbor i imenovanje u njene organe i radna tijela; -
da bez opravdanog razloga ne odbija vršenje dužnosti povjerene od strane Udruženja;
- da aktivno učestvuje u aktivnostima Udruženja, seminarima, radionicama i obukama koje organizuje Udruženje; a obavezan je da prisustvuje sjednicama tijela čiji je član,
- da stručno, savjesno i blagovremeno izvršava obaveze u organima i radnim tijelima u koje je izabran ili imenovan, i učestvuje u njihovom radu.
- da se angažuje na širenju i razmjenjivanju pozitivnih iskustava sa susjednim zemljama, EU...

Kao predstavnik Udruženja, vještak je dužan da vrši poslove s dobrom voljom i objektivnošću, kao i da podstiče ideju jedinstva među sudskim vještacima.

Vještak je dužan da obavijesti Udruženje o svim činjenicama koje bi mogle da ugroze interese profesije ili okolnostima koje bi mogle da ugroze integritet i uređenje Udruženja.

MEĐUSOBNI ODNOSI VJEŠTAKA

Kolegijalnost

Član 15

U cilju održavanja dobrih kolegijalnih odnosa, sudski vještak je dužan da se prema kolegama ophodi učtivo i sa poštovanjem, poštujući Kodeks profesionalnog ponašanja.

Vještaci treba da podržavaju i podstiču stručno usavršavanje članova Udruženja sudskih vještaka.

Vještak ne smije štetiti ugledu Udruženja vještaka ili ugledu svojih kolega govoreći negativno o njihovim sposobnostima, znanju ili vještačenju. Kritika rada drugog vještaka ne treba da bude oštra. Vještaci su dužni da zadrže taktičnu uzdržanost kada procjenjuju rad svojih kolega i da argumentovano procjenjuju, ocjenjuju ili diskutuju.

Načelo profesionalne saradnje

Član 16

Vještak je dužan da kolegijalno i otvoreno saraduje sa drugim vještacima, da im pomaže stručnim savjetom, mišljenjem ili na drugi način.

U cilju uspostavljanja i održavanja dobre profesionalne saradnje, vještak je dužan:

- da sa kolegama razmjenjuje stručna znanja i mišljenja
- da kolegi pruži zatraženu stručnu pomoć, u razumnoj mjeri, osim ako ova znatno prelazi uobičajene razmjene znanja i mišljenja;
- da mlađim kolegama pomogne savjetima, upućivanjem na stručnu literaturu i izvore podataka potrebnih za vještačenje

Član 17

U predmetima u kojima je već obavljeno vještačenje, vještak se prema profesionalnom nahođenju u skladu sa zadatkom može upoznati sa rezultatima rada prethodnog vještaka, koji mogu služiti kao osnova za preispitivanje i provjeru sopstvenih rezultata.

POVREDE KODEKSA

Član 18

Obaveza vještaka upisanih u registar je poštovanje odredaba Kodeksa etike sudskih vještaka.

Svako ima pravo podnijeti zahtjev ili inicijativu za davanje mišljenja o tome da li je ponašanjem, radnjom ili propustom vještaka povrijeđen Kodeks.

Zahtjev za ispitivanje – ocjenu postupanja vještaka podnosi se u roku od 60 dana od dana saznanja za ponašanje, radnju ili propust iz stava 2, a najkasnije u roku od godinu dana od dana učinjene povrede ovog Kodeksa. Postupak povodom zahtjeva, na inicijativu Odbora za etička pitanja ili Savjeta Udruženja, može se voditi bez obzira na protek navedenih rokova ukoliko se sa pokretanjem postupka saglasi vještak.

Zahtjev se podnosi Odboru za etička pitanja dostavljanjem Udruženju sudskih vještaka. Zahtjev sadrži ime i prezime vještaka protiv kojeg se podnosi zahtjev, opis ponašanja, radnje ili propusta koje predstavlja kršenje Kodeksa, vrijeme i mjesto ispoljavanja takvog ponašanja.

Predsjednik Odbora za etička pitanja dužan je dostavljeni zahtjev izložiti - dostavi članovima Odbora. Odbor za etička pitanja će pozvati vještaka na koga se Zahtjev odnosi da se pismeno izjasni u roku od 15 dana od dana poziva za izjašnjenje. U pozivu za izjašnjenje vještak će biti upućen da može tražiti usmeno ili pismeno izlaganje pred Odborom kao i mogućnost da zahtjeva da se suoči sa podnosiocem Zahtjeva pred Odborom. Ukoliko izjašnjenje ne bude dostavljeno u roku, Odbor će donijeti Mišljenje, prema podacima sa kojima raspolaže u trenutku donošenja mišljenja. Ukoliko se podnosilac Zahtjeva neopravdano neodazove na traženo suočenje, Zahtjev se smatra povučenim o čemu će podnosilac Zahtjeva u pozivu za suočenje biti izričito upozoren.

Odbor za etička pitanja u svom Mišljenju utvrđuje da li u konkretnom slučaju postoji ili ne postoji povreda Kodeksa. Sadržina Mišljenja regulisana je Pravilnikom o radu Odbora za etička pitanja.

Odbor za etička pitanja je dužan Mišljenje donijeti najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema Zahtjeva. Na Mišljenje Odbora nezadovoljna strana može podnijeti prigovor Savjetu Udruženja u roku od 8 dana od dana prijema pisanog otpravka Mišljenja.

Savjet Udruženja o prigovoru odlučuje većinom glasova. Savjet Udruženja je dužan odlučiti u roku od 15 dana računajući od dana prijema prigovora. U slučaju nastupanja zastare vođenja postupka protiv vještaka Savjet Udruženja će donijeti Odluku da je nastupila zastara vođenja postupka protiv vještaka i obustaviće postupak.

Pravnosnažno Mišljenje Odbora za etička pitanja objavljuje se na sajtu Udruženja i postavlja na oglasnu tablu Udruženja sudskih vještaka.

Pravnosnažno Mišljenje Odbora za etička pitanja dostavlja se u pisanoj formi nadležnom strukovnom udruženju i nakon odluke Savjeta Udruženja i Komisiji za vještake (Ministarstvo pravde).

PRESTANAK VAŽENJA RANIJEG KODEKSA I STUPANJE NA SNAGU

Član 19

Stupanjem na snagu ovog Kodeksa etike sudskih vještaka prestaje da važi Etički kodeks sudskih vještaka od 24.12.2011. godine.

Ovaj Kodeks stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja na sajtu Udruženja sudskih vještaka.